

Psykoterapi på dagavdelning

Jan Alström

Vid klinik II, Lillhagens sjukhus, är en dagavdelning under utveckling sedan mars 1971. Öppenhet i kommunikation och gemensamt ansvarstagande för avdelningen från personal och patienter eftersträvas. Arbetet bedrivs i större eller mindre grupper samt individuellt. Man försöker lägga stor vikt vid psykoterapi — från strävan efter psykoterapeutisk atmosfär till enskilda samtal. I personalkonferenser och utbildningsmöten sker kontinuerlig utbildning av personalen inom avdelningen.

I nedanstående artikel redovisas arbetsformerna vid dagavdelningen ifråga av biträdande överläkare Jan Alström, klinik II, Lillhagens sjukhus. I en följande artikel belyser biträdande psykolog Karl Gustaf Piltz psykologens roll i verksamheten.

Vid klinik II, Lillhagens sjukhus i Göteborg har en fristående dagavdelning startats i mars 1971. Avdelningen beräknas ta emot c:a 30 patienter och är inrymd i en separat byggnad — från början en sk frigångsavdelning. Där äger de flesta aktiviteterna rum, som berör avdelningens patienter.

Vi vårdar huvudsakligen neurospatienter men även enstaka schizofrena och alkoholister. De flesta har en ganska komplicerad psyko-social bakgrund. En multidimensionell, eklektisk syn i diagnostiska, etiologiska och terapeutiska frågor tillämpas.

Grupper

Vi har valt att arbeta ganska mycket i grupper. Vi tror, att detta är av värde för att få god sammanhållning och överblick samt för att hålla vårdmotivationen uppe. Positiva gruppme-

kan tas till vara för dessa ändamål. Även om vi lägger stor vikt vid grupparbete, strävar vi efter så stor individualisering som möjligt för varje patient.

Arbetet har schemalagts som framgår enligt *fig 1*. Schemat modifieras kontinuerligt efter de behov som uppkommer.

Öppen kommunikation

Vi eftersträvar en öppen kommunikation inom hela avdelningen. De beslut, som berör avdelningen, försöker vi så mycket som möjligt fatta tillsammans med patienterna vid gemensamma överläggningar. Detta sker vid de för patienter och personal gemensamma morgonsamlingarna eller vid stormötet som äger rum en gång per

Vi upplever det gemensamma ansvarstagandet som terapeutiskt betydelsefullt.

Efter ett anförande vid Svenska Psykiatriska Föreningens vårmöte i Göteborg, maj 1971.

Måndag				Tisdag				Onsdag				Torsdag				Fredag						
8.00 - 9.00				P L A N E R I N G S K O N F E R E N S P E R S O N A L - - - - - - F R U K O S T P A T I E N T E R																		
9.00 - 9.30				M O R G O N - S A M L I N G																		
9.30 - 10.30				S A M	S A M	S A M	S A M	S A M	S A M	A V S L	G P	KONDITIONSTRÄNING HUSHÅLLSARBETE					S A M	S A M	S A M		S A M	
10.30 - 11.30					G P			R S	R S			AKTUELLT och PERSONALUTBILDN.				G P		G P		S A M		G P
				- - - - - - M I D D A G - - - - - -																		
13.00 - 14.00					A V S L			A V S L		G P			G P		A V S L	PLANERING MED ENSKILD		PLANERING + ENSKILDA				
14.00 - 15.00				G P		R S	R S	KONSTGRUPP				S T O R - M Ö T E		PATIENTER + LÄKARE M.PL.		SAMTAL						
				-----				KAFFE				ÅTERBESÖKS- TRÄFF		KAFFE		-----						

G	S	A	R
P	A	V	S
=	=	=	=
gruppsykoterapi	samtalsgrupp	avslappningsträning	rollspel

En psykoterapeutisk atmosfär, där det är naturligt att tala förtroligt om de besvär man har, där sjukdomen inte är något opåverkligt av ens egen aktivitet, en miljö, där det är naturligt att tala om och uttrycka känslor av olika slag, försöker vi skapa. Målsättningen är att utnyttja så mycket som möjligt av det som sker inom avdelningen psykoterapeutiskt. Vår strävan är att använda exempelvis arbetsterapi inte endast som sysselsättning och arbetsträning utan att där även direkt ta upp emotionella problem, som där går i dagen. Detta är naturligtvis en hög målsättning,

Avspänningsträning sköts av sjukgymnast och avdelningssköterska.

Psykosociala bakgrundsfaktorer är vanliga bland våra patienter. Ofta rör det sig om störda familjerelationer. Vi försöker i dessa fall arbeta även med patientens anhöriga. En samtalsserie med någon eller några familjemedlemmar kan genomföras med psykolog, kurator eller läkare som terapeut. Oftast sker en samverkan även med andra teammedlemmar i dessa fall. En del av samtalen kan äga rum i patientens hem vid besök där.

79

Fig. 2. Olika befattningshavares psykoterapeutiska uppgifter (maj -71).

BÖL:	Insiktsbetonad korttidsterapi, enskilt (enstaka patienter) Desensibiliseringsplanering Leder en psykoterapigrupp
UL:	Stödjande samtal, enskilt
PSYKOL:	Leder tre psykoterapigrupper Leder rollspel Familjeterapi Insiktsbetonad korttidsterapi, enskilt (enstaka patienter) Desensibiliseringsplanering
KUR:	Familjeterapi Stödjande samtal
AVD.SKÖT:	Avspänningsträning + praktisk desensibilisering
SJUKGYMN:	Avspänningsträning
MENT.SKÖT:	Deltar i grupppsykoterapi, rollspel. Leder samtalsgrupp
ALLA:	Morgonsamling Storgrupp

avbetingning enligt Wolpe. Läkare eller psykolog ansvarar för den mer kvalificerade hierarkikonstruktionen. Claeson och Punell redogör mer för liknande erfarenheter.

Vid målsättningskonferenser får den enskilde patienten regelbundet diskutera behandlingens uppläggning och gjorda erfarenheter. Vid dessa kan två eller fler teammedlemmar delta. Gruppens sammansättning bestäms av den aktuella patientens situation.

Information och fortbildning

För att all personal skall kunna ha en psykoterapeutisk inriktning krävs dels information om patienterna, dels kontinuerlig utbildning. Vi lägger därför stor vikt vid fortbildningsaspekten. All personal vid kliniken har haft seminarier och föreläsningar i miljöterapi. Vid avdelningen har vi samlats kring samtalsmetodik och gruppdynamik.

Psykolog, kurator och läkare har varit ansvariga för dessa moment. För att kunna samverka optimalt i psykoterapi inom avdelningen deltar även de, som inte direkt är ansvariga i mer avgränsade psykoterapeutiska funktioner i grupp-psykoterapi i utbildningssyfte.

Varje dag inleds med en gemensam personalkonferens där rapporter och policyfrågor tas upp. Gruppledarna kan få resonera om speciella problem. Vi kan precisera målsättningar, orientera om desensibiliseringsprogram eller rådgöra kring en krånglig familjeterapisituation. Ur utbildningssynpunkt är dessa samlingar också väsentliga.

Genom den kontinuerliga utbildningen och det gemensamma ansvaret kan all personal successivt få mer kvalificerade funktioner. Psykoterapeutiska uppgifter, som tidigare sköts av läkare kan handhas även av andra teammedlemmar. Detta upplevs genomgående som stimulerande och positivt utvecklande för personalen. Öppenheten och den nära kontakten med patienterna kan i kombination med en förändrad yrkesrollssituation medföra stora påfrestningar för den enskilde lagmedlemmen. Förutom kontinuerlig utbildning är det därför viktigt att skapa möjligheter att tala om de speciella personliga problem, som uppstår inom avdelningens ram. I samlingar för hela personalgruppen söker vi skapa möjligheter att arbeta med dessa frågor.

Det är vårt intryck under den korta tid avdelningen fungerat, att vi tillförts nya terapeutiska — inte minst psykoterapeutiska — möjligheter. Detta kommer patienterna och sjukvården tillgodo men upplevs också av hela personalen som berikande och utvecklande.

Öppenheten och den nära kontakten med patienterna kan i kombination med en förändrad yrkesrollssituation medföra stora påfrestningar för den enskilde lagmedlemmen.